

els àmbits de la llengua, però ha tingut considerable extensió en català occidental i es manté vivíssim en el Nordoest: no podeu córrer gens per Pallars i Ribagorça que no sentiu pertot *no m'agrada molla*, *aquell goiat no la 'stime molla* [Conca de Tremp, 1919]; «si sortim a punta de dia no *suarém mōla*» (un dia canicular, Boí, 1953), «però vosté no beu *mōla*: no és bon parroquià» (1971), «plou tant est estiu que d'herba no en tallaré *mōla*» (1972) etc. No és cosa menys pròpia de tot el Pallars: «llenya, no en tinc *mōla*» (Isavarre, 1964), incloent-hi el Jussà (*no n'hi ha mōla* Gulp, ja *no s'hi veu mōla* Moror, 1957), i Ribagorçana amunt ens segueix fins al límit de les tres llengües (—No tinc prou força —No 'n cal *mōla*, Betesa, 1957).

Expressió pintoresca, escarnida pels mofetes, avui ha perdut terreny a les terres planes, i les de l'Est, dins aquell dialecte; però s'havia dit en el Segre Mitjà i més avall del Montsec: «no *u* faré *molla*: no ho faré pas» registrava encara a Ponts Montanyà (*Topogr. Med.*, 211); *no'n tinc molla* 'no en tinc gens', *no bo he dit molla* 'no ho he pas dit' a la Vall d'Àger (Porcioles, *Folk. Àg.*, 37). I en altre temps es diria fins al Pla d'Urgell: «Àra que la só enganyada - no n'estic *molla* content / —Amic meu, si t'hi casaes ---», cançó del *Romllo*. (que recolliren per a MilàF, 38.5 a Bellpuig o ben a la vora).

Com a terme anatòmic i medical *medulla* es prengué del llatí per via sàvia. No en temps recent, i en el sentit de *medulla espinal*, es generalitzà; però també bastant en el de 'substància essencial', en què el trobem ja en els versos laudatoris (no tan mediocres com retòrics) amb què un membre dels cenacles literaris de València introdueix l'ed. del *Spill* de JRoig, publicada el 1531 en aquella ciutat: «Si-us par molt satíric quant diu y rahona, / gustau la *medulla*, qu' és tot bon exemple, / qu'en arbre molt aspre collim ---» (ed. Chabàs, p. 372, 5b). En propagar-se a curandars i metges poc cultes, sorgí una deplorable accentuació *mèdula*, que no és «castellanisme» com han dit alguns, i que costarà de desarrelar, com sigui que molts troben xocant l'accentuació en la *ú*, però sí que és un barbarisme enorme i amb el qual difícilment es podria transigir, a causa de la *ll* doble; car no oblidem que articulen les *ll* com a sons duplicats no és qüestió de mera ortografia sinó de pronúncia correcta. *Merola* (*AlcM*) és mer italianisme d'un text antic (it. dial. *merolla*, *mir-*), veg. Prati.

DERIV.: *Mollassa*. *Molleda* (V. supra). *Mollera*. *Molleta*. *Molló* 'llesca sense crosta' etc. *Mollut*.

De *medulla*; *medullar*; *medullitis*. *Medullós*. *Desmollar*, *esmollar*, *desmollador*.

¹ Amb la sola excepció (si no és lapsus) de Tor, *mōl*, poble que ja toca amb Andorra. — ² De la vacietat del concepte en l'ús valencià n'és també indicatiu un NL com *La Mōla del Pá*, aplicat a la part central i «essencial» de la Serra de la Safra, damunt Monóver, entremig dels dos cims extrems (1963).

MOLL, III, 'roger, nom d'un peix', del ll. MÜLLUS id. □ 1.ª doc.: S. XIV.

«De pagells, de orades, de morrudes, de cànteres, de donzelles, de *molls*, de escorpres, de pampol e de tot altre pex semblant», en una llista dels que es venien o passaven per Sant Celoni, a. 1370 (*BABL XII*, 147; per a *càntera*, V. aquí II, 492a7); *AlcM* el cita en una llista mall. de 1361. Com és sabut, s'usa *mōl* a Bna., i del Maresme cap a migdia, però *roger* des del Maresme i més al Nord (Plaja, *Proa* Palamós, juliol 1960), 8; OPou, que ajunta habitualment les denominacions valencianes i gironines, posa «*moll* o *roger*: mullus, barbatus» (*TbPu.*, 65). Fins avui continua essent el nom general a les Illes (Fornells de Men., 1964; eiv. «salmonete», PzCabr.) i en el P. Val. (un articulista de «Las Provincias», 22-IV-75, ho pren com a cosa distintiva d'allí), on Orellana (p. 5) el descriu ja el 1802, a l'Albufera i mars veïnes. En llatí MÜLLUS figura no sols en Plini sinó ja en Petroni (serveixen *duos mullos* en un plat opípar, *Satyr.* xxxv, 4, «deux surmulets», Ernout).

No és estrany que s'hagi mantingut bé a les nostres terres del Migjorn, refractàries a estrangerismes (com el cast. *salmonete* < fr. *surmulet*) o noms innovadors (com el cat. sept. *roger*), car *múllu* fou molt viu en el mossàrab mediterrani, d'on *múl* en l'almerià Arbolí, el malagueny Aben-albaitar, i el granadí *Palc.*; i dels moriscos degué passar al *m(e)llú* de l'àrab marroquí i algerià (Simonet, *Gloss.*, s. v.).

NOMS DERIVATS O AFINS: Un d'ells sembla ser el de la *mòllera*, nom d'un gàdid petit (família del bacallà) i del gènere *phycis*; és el que afirma *AlcM*, i sembla cosa ben raonable. La forma primitiva degué ser *molla*, i no és estrany que d'aquí es formés el derivat *mòllera*, tal com *mèrlera* de *merla*, *plàtera* de *plata*, *càssera* (d'on *casserola*) al costat de *cassa* 'casó', *fèrlera* de *ferla*, *sòllera*/*súllera* (V. ALOSA). *Mòllera* és la forma usual a Bna. i el Maresme per al gènere *Phycis*, però segons Plaja (*Proa*, op. cit., pp. 8-9) diuen *molla* des de St. Feliu de Guíxols, Palamós, Calella de Pal., L'Escalà i Cadaqués; *AlcM* el dóna com a mallorquí. Però *mōlera* sento també a Tortosa (1935) i és la forma corrent en el P. Val., segons les fonts més autoritzades: Orellana, a. 1802, p. 5, mars de l'Albufera; ABoscà, més al Sud (*GGRV*, p. 494); *El Archivo* de Dénia (II, 155, = cast. *alfaneca*, cf. *fanega* a Tossa segons Plaja).

De l'antiguitat del mot bàsic *molla* és testimoni indirecte el fet que des del català vagi passar al sard *mòlla* o *mōlla* logudorès i campidanès = it. *tinca*, *Blennius phycis*. (MLWagner, *Hom. Dám. Alonso III*, 575), i directe la dada de l'InvLC que assenyalava «*moylles*, aranyes grosses ---» en un doc. ross. de 1379 (s. v. *aranya*, i en companyia del *déntol*, en un doc. que registra per a aquest). Però també la forma derivada és molt antiga, car ja llegim «*mòleres*, jerles, besuch, bisols, boga, sorell, bonfíol» en un doc. de Balaguer de 1313 (*BABL XII*, 422).

Per a la justificació semàntica d'aquesta etimologia de *mòllera* haurem de comptar més amb el consell tècnic dels ictiòlegs. De tota manera és un fet que els noms de peixos es deriven sovint dels d'altres bèsties